

Eindrapportage Beraadsgroep voor de Catechese

Met het aanbieden aan de Generale Synode van de handreiking *EEN 10 VOOR CATECHESE! Aandacht voor de kwaliteit van leren geloven in de gemeente* rondt de Beraadsgroep voor de Catechese haar werkzaamheden af. Dit gebeurt conform de afspraken gemaakt tijdens de bespreking van de voortgangsrapportage in 2011. Daarmee is dit ook de eindrapportage van de beraadsgroep. De beraadsgroep ziet de verschijning van deze handreiking als een passende inhoudelijke afsluiting van de bezinning binnen de beraadsgroep.

Opdracht

De beraadsgroep is in november 2007 door de synode ingesteld om de catechesepraktijk van de kerk breed te verkennen, te waarderen, ter bespreking te brengen en van nieuwe handelingsperspectieven te voorzien. Dit gebeurde naar aanleiding van de bespreking van het rapport 'Kansen voor de catechese, Catechese in de Protestantse Kerk in Nederland' (KTO 07.04).

In de afgelopen jaren heeft de beraadsgroep aan deze opdracht gewerkt. Twee keer werd daarvan verslag gedaan aan de Generale Synode: met de eerste voortgangsrapportage in november 2008 (KTO 08.04) en de tweede voortgangsrapportage in november 2011 (MDO 11-02).

Twee pijlers voor de catechese

Van begin af aan is in de besprekingen in de synode en de bezinning binnen de beraadsgroep geconstateerd dat er sprake is van een dynamische omgeving waarin catechese als doelgerichte leeractiviteit een plek moet krijgen. Dynamisch, binnen en buiten de gemeenten.

De visie op catechese, die dragend is voor het rapport 'Kansen voor de catechese' en voor het werk van de beraadsgroep, kan in één zin samengevat worden als: 'Catechese is doopbeaming, vanuit en tot de doop leven en leren'.

De conclusie van de tweede voortgangsrapportage was dat de toepassing van deze visie binnen die dynamische omgeving het beste vorm krijgt wanneer die gebaseerd is op twee pijlers:

- catechese is onderdeel van het geheel van de gemeente, waarin de gemeente ook een aantal 'leerkenmerken' heeft;
- catechese is gebaat bij authentieke identificatiefiguren die een bepaald profiel hebben.

Bespreking in de synode leerde dat dit breed wordt gedragen, maar dat de inhoud van de rapportage nog een praktische vertaling naar de gemeente vereiste. Met deze handreiking is volgens de beraadsgroep aan deze opdracht voldaan. De beraadsgroep verwacht dat hiermee een concrete kwaliteitsimpuls gegeven zal kunnen worden aan de catechese binnen de Protestantse Kerk.

Blijvende aandacht voor catechese

De constatering in 2007 dat de situatie rond de catechese in plaatselijke gemeenten heel verschillend kan liggen en dat daarbij negatieve geluiden over de situatie van de catechese de boventoon lijken te voeren is in 2013 niet veranderd. Nog steeds trekt in veel gemeenten de catechese steeds minder bezoekers en wordt het moeilijker om mensen te vinden die er leiding aan willen geven. Ook vandaag kunnen catecheten het gevoel hebben er alleen voor te staan en hebben heel wat kerkenraden nog steeds nauwelijks een beleid of een jarenplan ontwikkeld voor de catechese.

De instelling en het werk van de Beraadsgroep voor de Catechese heeft daar geen fundamentele verandering in gebracht. Dat kan ook niet, want deze uitdaging zal allereerst in de plaatselijke gemeente aangegaan moeten worden. Het was en is de doelstelling van de beraadsgroep geweest aan die uitdaging een stimulans en ondersteuning aan te geven. Juist met het oog daarop ligt vandaag de handreiking ter bespreking in de synode. We hopen dat deze handreiking en de andere activiteiten en producten, die door de inzet van de beraadsgroep en de uitvoeringsorganisaties in de afgelopen tijd zijn ontwikkeld, een stimulans mogen zijn voor veel gemeenten om de catechese

blijvend of opnieuw op de agenda te zetten en nieuwe initiatieven te stimuleren. Dat daar zegen van uit mag gaan laten die plaatselijke gemeenten zien waar ook vandaag catechesegroepen bloeien. Waar jongeren door een nieuwe aanpak en nieuw elan weer met plezier naar de catechese gaan. Waar inspirerende voorbeelden zijn van een vervolg op de doopcatechese of voorbeelden van nieuwe groepen die ontstaan omdat er weer behoefte is om na te denken over geloofs- en levensvragen. Het is daarom nog steeds aan de orde een krachtige oproep te doen om catechese hernieuwd en blijvend aandacht te geven binnen de gemeenten van de Protestantse Kerk in Nederland.

Bezinning en materiaalproductie

Bij de bespreking in 2007 werd door de synode op vele organen en organisaties binnen en buiten de eigen Dienstenorganisatie een dringend beroep gedaan de catechese hernieuwd en blijvend onder de aandacht te brengen van gemeenten. Allereerst werden de 'eigen' uitvoeringsorganisaties (KiO, JOP, HGJB) hierop aangesproken. Bij hen ligt een eerste verantwoordelijkheid aan de synodebesluitvorming inhoud en uitvoering te geven. Dit heeft tot gevolg gehad dat er, naast de beide voortgangsrapportages, ook een extra stimulans werd gegeven aan de materiaalproductie, zoals door de synode gevraagd. In de tweede voortgangsrapportage is een overzicht gegeven van het brede aanbod aan materialen dat beschikbaar is. De instelling van het Catechesefonds heeft daar een belangrijke impuls aan gegeven. Eveneens werd in maart 2011 een symposium over catechese en openbare geloofsbelijdenis gehouden. Ook daarin kwam het belang van een integrale benadering van het catechesewerk in de plaatselijke gemeente aan de orde en de rol van de catecheet of begeleider. Zijn er mensen beschikbaar in en vanuit de gemeente die willen aansluiten bij waar jongeren mee bezig zijn, die een levend geloof hebben, die jongeren willen helpen getuige te zijn van een zich ontwikkelend geloof en die hen de kansen willen geven echt mee te doen, zodat zij verantwoordelijkheid willen gaan dragen in en vanuit de gemeente?

Met de afronding van de werkzaamheden van de beraadsgroep is de extra aandacht en inzet voor de catechese dan ook niet tot een einde gekomen. De uitvoeringsorganisaties zullen ondersteuning blijven geven aan plaatselijke gemeenten met materialen, cursussen en advies.

Wetenschappelijke aandacht voor catechese

In de voortgangsrapportage van 2011 werd reeds beschreven dat het wetenschappelijk onderzoek in de afgelopen periode een belangrijke impuls heeft gekregen. We herhalen hier kort de toen gerapporteerde activiteiten op dit gebied:

- Een onderzoeksproject naar de participatie van ouders in de catechese 'Faith learning in catechetical learning environments – perspectives of catechists, catechumens and their parents' (Wielie Elhorst). Dit project heeft van looptijd 2011-2015 en is een samenwerking tussen PThU, Gereformeerde Hogeschool Zwolle (GH) en JOP.
- 'Faith in small groups', een onderzoek naar geloofsbeleving bij adolescenten in met name hun eigen natuurlijke (sociale) omgeving (Harmen van Wijnen).
- Het catechesesymposium rond het verschijnen van het handboek catechese *Altijd leerling* van dr. Jos de Kock, dr. Wim Verboom en anderen op 3 oktober 2011.
- In het masterprogramma van de PThU is catechese onderwerp van onderzoek bij master-scripties
- Onderzoeksthema's die benoemd zijn:
 - onderzoek naar vormen van leren binnen de context van het gezin en de rol van de ouders hierin;
 - onderzoek naar vormen van leren buiten de institutionele vormen;
 - onderzoek naar de (geestelijke) begeleiding van catecheten ;
 - onderzoek naar de effectiviteit van experimentele vormen van catechese.

Al deze initiatieven en activiteiten zullen in de komende tijd voortgang vinden.

Blijvende en nieuwe vragen

Met deze eindrapportage zijn niet alle vragen, die in de synode gesteld zijn afdoende beantwoord. Dat bleek een onmogelijke opgave. Bij de vorige bespreking werd al aangegeven dat thema's als inwijden in het geloof en kerk-zijn in een missionaire situatie – in een andere vorm – zullen terugkomen. De beraadsgroep meent wel met deze eindrapportage een afgeronde invulling aan de oorspronkelijke opdracht te hebben gegeven.

Nieuwe vragen dienen zich aan, bestaande vragen krijgen in de dynamiek van de tijd een andere spits. Ook daarvoor ligt de eerste verantwoordelijkheid bij de uitvoeringsorganisaties, binnen en buiten de Dienstenorganisatie. Daar pleit ook voor dat veel niet zozeer in de vorm van beraad, maar in concreet ondersteuningsaanbod gestalte zal moeten krijgen.

De leden van de beraadsgroep hebben met genoeg aan de opdracht gewerkt. Zij danken de synode daarvoor.

Namens het MT van de Dienstenorganisatie:	ds. Harmen van Wijnen (tot juli 2013)
Namens de HGJB:	Arie de Winter
Namens JOP:	ds. Wielie Elhorst
Namens KIO:	Eely-Janna Tuyl - Visser
Namens KIA:	ds. Trinus Hoekstra
Namens het PCTE:	Henk Hogendoorn, voorzitter beraadsgroep